

Laitosaltistumiset ja epidemiat – miten toimitaan

Ilkka Salmi 8.10.07

Laitosten erityispiirteitä: koulut ja päiväkodit

- Lapsipotilaan tartunnan lähde on todennäköisesti aikuinen (omainen tai esim. laitoksen työntekijä)

Laitosten erityispiirteitä: tilapäisasuntolat

- Päihteiden käyttö, mielenterveysongelmat ja syrjäytyneisyys
- Henkilökunnan tuberkuloosikoulutus
- Altistuneiden seuranta 2 v

Laitosten erityispiirteitä: vanhustenhoitolaitokset

- Yli 75 vuotta täyttäneillä 4-5-kertainen ilmaantuvuus
- Suositellaan keuhkokuvausta tätä vanhemmille
- Monisairauksisuus ja yhteistyöongelmat
- Lähi- ja tilapäiskontaktien määrittäminen potilaan liikkumiskyvyn mukaan

Laitosten erityispiirteitä: vankilat

- Alle 5 tapausta Suomessa vuodessa
- Päihteet, immuunikato, hoidon keskeytyminen, vankeus Venäjällä tai Virossa (MDR), välinpitämättömyys, tungos
- Tulotarkastus vankilan terveydenhuollossa
- Altistuneiden seuranta 2 v
- Tuberkuloosin hoito vankilan shp:n erityissairaanhoidossa tai (Etelä-Suomessa) Hämeenlinnan vankisairaalassa

Laitosten erityispiirteitä: vastaanottokeskus

- Kieli- ja kulttuurierot, tungos, aikaisempaa terveyttä koskevien tietojen puutteellisuus, lääkeresistenssimahdollisuus
- Tulotarkastus
- Keskuksen vastuulääkäri ja terveydenhoitaja
- Virallinen vastuu sijaintikunnan tk:lla

Laitosten erityispiirteitä: puolustusvoimat

- Tuberkuloosi on harvinainen mutta leviämismahdollisuuden vuoksi riskiryhmiin kuuluvat tulee tunnistaa herkästi
- Terveystarkastus

Epidemiasta

- Epidemia: vähintään kaksi potilasta
- Toiseksi ei riitä piilevä tuberkuloosi
- Epidemiassa tutkitaan tilapäiskontaktitkin
- Onko lapsi- tai HIV-potilas jo epidemia?

Mahdolliset erikoistutkimukset epidemiatilanteessa

- Geenimonistustesti värjäysmyönteisestä ysköksestä ympäristömykobakterioosin poissulkemiseksi
- DNA-sormenjälkitutkimukset ryvästymän osoittamiseksi

Epidemian selvittäminen (I)

- Aktiivit tuberkuloositapaukset todetaan nopeasti ja kattavasti
- Potilaat hoidetaan valvotusti lääkeresistenssin synnyn ehkäisemiseksi
- Arvioidaan piilevän tuberkuloosin hoidon tarve
- Annetaan tietoa tuberkuloosista ja ohjeet tutkimuksiin hakeutumisesta

Epidemian selvittäminen (II)

- Ohjelmoidaan seurattaville jatkokontrollit $\frac{1}{2}$ ja 1 vuoden päähän alkutarkastuksesta
- Riskiryhmiin kuuluvia henkilöitä (alkoholistit, huumeiden käyttäjät) voidaan harkinnan mukaan seurata $\frac{1}{2}$ vuoden välein 2 vuoden ajan
- Joukkotarkastuksen työntekijöille järjestetään tuberkuloosikoulutusta

Epidemia ja yhteistyö

- Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon yhteistyö
- Tautikohtaisen ja paikallistuntemuksen yhdistäminen
- Todennäköisyysajattelun ja suositusten yhdistäminen
- Kontaktiselvitysten rytmittäminen ja rajaaminen

Epidemianselvitystyöryhmä

- Terveyskeskuksen tartuntatautihoitaja/ työterveyshoitaja
- Terveyskeskuslääkäri/työterveyslääkäri
- Keuhkosairauksien poliklinikan sh
- Keuhkolääkäri

- (Lastentautien sh)
- (Lastenlääkäri)
- (Hygieniahoitaja)
- (Infektiolääkäri)
- (Kliininen mikrobiologi)

Laitosaltistuminen epidemiauhkana

- Ryhmäaltistuminen värjäysmyönteiselle potilaalle laitoksessa
- Selvittelyt perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyönä